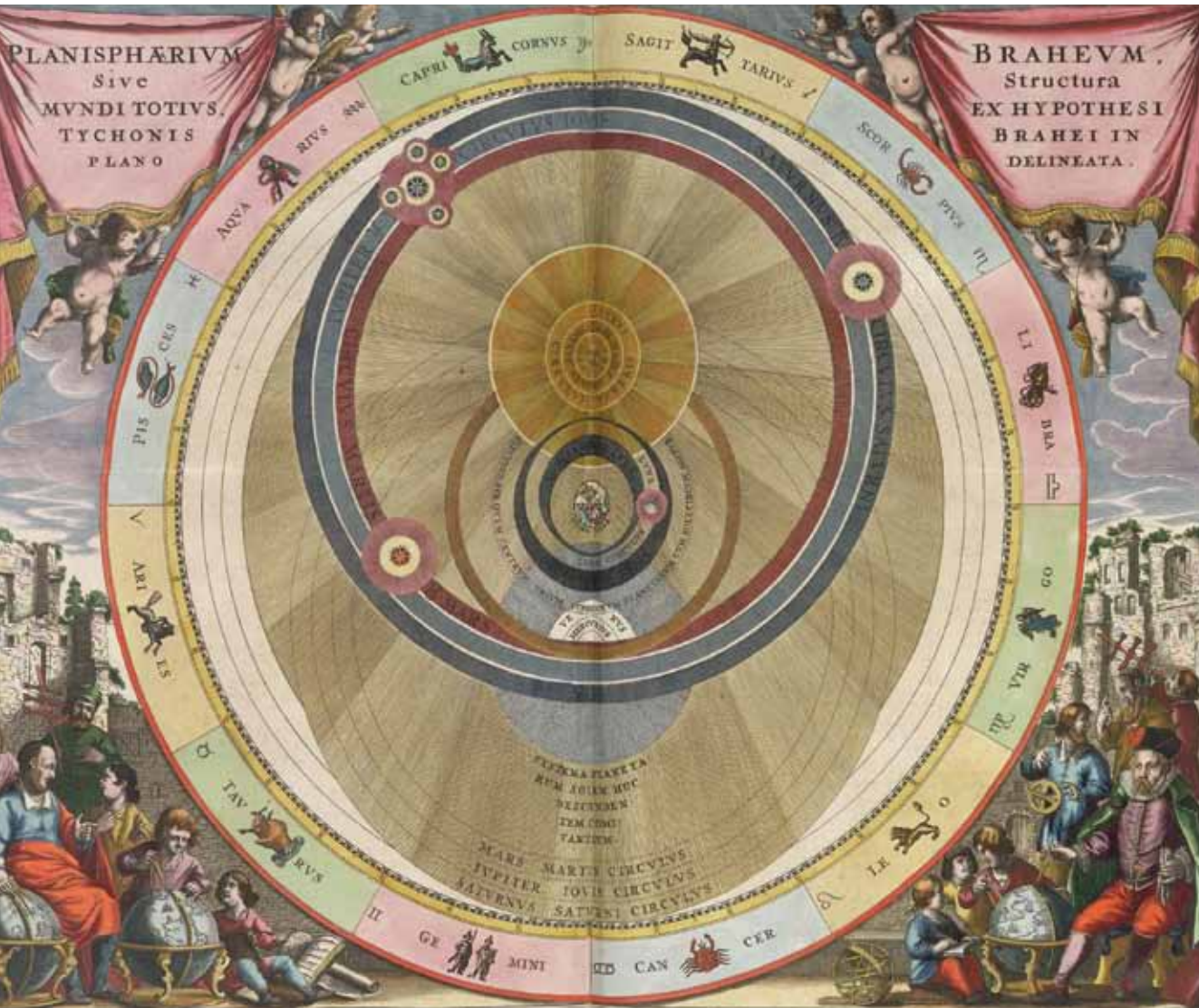

1705 októberétől
1706 januárjáig

Beavató zarándokút

A fiatal Johann Sebastian, családtagjaihoz hasonlóan, maga is a hivatásos muzsikuspályát választotta. Fél évig a weimari hercegi zenekar hegedűse volt, majd fiatal kora ellenére Arnstadtban elnyerte a tekintélyes orgonistaállást. Már-már a letelepedésen is gondolkodott, de valami még hiányzott, hogy igazán elégedett legyen. Ügyességének, csodálatos adottságainak és lankadatlan szorgalmának köszönhetően szinte tökéletesen uralta hangszerét, de már ekkor biztos volt benne, hogy elsősorban zeneszerzőnek született, s igazi hivatását soha nem fogja elérni, ha innen-onnan, művészeket hallgatva, mesterek partitúráit másolva gyűjtögeti össze tudását. Húszévesen még várat magára a leglényegesebb, amit így fogalmazott meg: még nagyon sok mindent kell tanulnia ahhoz, hogy igazi művész legyen. Mielőtt megkapta volna zenei örökségét, árvaságra jutott, tulajdonképpen zenei apát keresett. Tudta, hogy a beavatáshoz Lübeckbe kell zarándokolnia a legnagyobb élő német muzsikushoz, az idős Dietrich Buxtehude mesterhez. Buxtehude nemcsak zeneszerző, pedagógus, orgonavirtuóz és szakértő, hanem mindenekelőtt hatalmas kultúrájú humanista filozófus volt. Dániából érkezett, a világmindenség térképét (1) megrajzoló nagy csillagász, Tycho Brahe hazájából, ahol bejáratos volt a Dowland és Schütz emléket őrző királyi udvarba. Az itt töltött negyven év alatt Lübecket Európa egyik zenei központjá-

vá tette. A fiatal muzsikusz gyalog indult el hozzá; az egy hónapra tervezett útból négy hónapos ott-tartózkodás lett. Megtalálta a mestert, akire szüksége volt, akitől megtanulhatott minden fontosat a zenéről és a transzcendenciáról. Új világkép tárult fel előtte.

Lübeckben (2) feléledtek Bach hamburgi emlékei. A Hanza-főváros ugyan csak fele akkora volt, mint szomszédja, és hanyatlásában korábbi rangját is elveszítette; a középkorban és a reneszánsz idején virágzó

észak-európai közösség már negyven évvel korábban szétesett. A kikötő és a kereskedelmi központ azonban még őrizte egykori büszke voltát. Gyönyörű templomai között a Marienkirche (Mária-templom) a legszebb két pompás orgonájával és asztrológiai szimbólumokkal díszített toronyórájával. Egész Európa csodálta azokat az esti egyházzenei koncerteket (Abendmusiken), melyeket Buxtehude rendezett advent vasárnapjain.

2

3

A hatalmas gótikus Marienkirche (3) a városi tanács és a kereskedők fennhatósága alatt állt. Buxtehude nemcsak orgonistája, hanem egyszersmind zenei igazgatója és gondnoka is volt. Itt rendezték meg a legfontosabb városi – természetesen zenés – ünnepeket; a polgári és egyházi élet e fontos eseményeinek sztárja az oratórium és az orgonakoncert voltak. Buxtehudénak egyébként sohasem sikerült elérnie, hogy két orgonáját kívánságainak megfelelően építsék át. Újrahangoltatta őket az akkoriban új módszerek, a tiszta hangolásnak megfelelően, amelyet barátja a matematikus, zeneszerző, orgonista és orgonaépítő Andreas Werckmeister dolgozott ki. Könyvének második kiadása az *Orgonapróbával* (*Orgel-probe*) kiegészítve 1698-ban jelent meg, és hatalmas sikert aratott (4, 5). Ez a hangolási rendszer lehetővé tette a zeneszerzőknek, hogy az egyes hangnemek egyéni színezetét megőrizve egy művön belül különböző hangnemeket használhassanak: ez volt az ifjú Bach egyik alapvető felfedezése Lübeckben, amely majd egyszer elvezeti a *Wohltemperiertes Klavier*hoz.

4

5